

Posudek na diplomovou práci Bc. Kateřina Englerová: **„Stálost objektu jako metoda pro výzkum vyšších kognitivních funkcí primátů“**

Předkládaná diplomová práce obsahuje 107 stránek vlastního textu a dále 12 stránek literatury se 159 prameny citovaných údajů. Cílem studie bylo předně zjistit, zda naivní jedinci druhu makak rhesus vykazují schopnosti nejvyššího stádia stálosti objektu za využití mentální reprezentace objektu. Dalším cílem bylo modifikovat použitou metodiku pro testování preference nových objektů u opic a pomocí ní zjistit, zda makakové reagují neofobně a/nebo neofilně a jaký vliv má na preferenci objektů hierarchické postavení jedince nebo jeho věk.

Úseku diplomové práce, ve kterém jsou popsány provedené experimenty, předchází mohutný dobře srozumitelný literární přehled problematiky. Je systematicky uspořádaný, přičemž na začátku kapitoly vždy stojí jasně definovaný rámec, který usnadňuje třídění a vnímání poznatků. Velmi dobře tak připravuje čtenáře pro následující experimentální část. Možná, že mohla být pozornost takto zaměřena u potravní preference jen na primáty, ale v tomto případě je to jen otázka vkusu.

První část experimentální práce zaměřená na prověření schopnosti stálosti objektu za využití mentální reprezentace je velmi důkladně zpracována a jsou zde prezentovány i testy na alternativní strategie řešení úlohy. Výsledky jsou adekvátně kriticky zhodnoceny, nicméně statistické procedury, na základě kterých bylo např. rozhodnuto, že úkol byl splněn nebo nesplněn, mohly být podrobněji uvedeny. Totéž platí i pro druhou část experimentů, zvláště když se jedná pouze o malý vzorek testovaných zvířat. Ten je ale při studiu primátů zcela běžný a velmi obtížně řešitelný ke všeobecné spokojenosti.

Také druhá část experimentální práce je vcelku jasně popsána, jen vztah mezi jednotlivou volbou u zvířete (především první volbou), sezením a celým experimentem by mohl být jednoznačněji podán. V této souvislosti bych měl jednu poznámku k větám na str. 88 dole: „Po ukončení obou dvou sérií jsme po pauze s opicemi celý experiment se stejnými objekty zopakovali, tentokrát však v opačném pořadí. Chtěli jsme tím ověřit konzistenci voleb a preferenci opic pro jednotlivé objekty.“ – z toho plyne, že v okamžiku opakování byly pro zvíře známé vlastně všechny předměty. Nebylo by přesnější pro první volbu využít pouze první část prvního sezení? A k této metodice bych měl ještě jednu poněkud obecnější úvahu. Tendence volit familiární předmět může být prostoupená předchozím úspěchem se získáním odměny. Ukázání odměny pod oběma kalíšky nemusí mít při realizaci svoji váhu. V následující volbě tak dá zvíře spíše přednost jistotě – tedy kalíšku z předchozí volby, pod kterým byla mnohem reálnější odměna.

Ke studii mám ještě několik drobnějších poznámek a dotazů:

Str. 10 kap. 1.1, ve větě: „Lidé se se schopností stálosti objektu nerodí, nýbrž ji postupně získávají v průběhu raného dětství.“ – by bylo asi vhodnější uvést, že se postupně rozvíjí v průběhu raného dětství.

Str. 14 dole – není jasná myšlenka ve větě: „Můžeme tedy konstatovat, že kosmani mají kognitivní kapacitu pro zvládnutí 6. stádia stálosti objektu, ne všichni jedinci ji však v praxi zvládají využít.“ Co když ji někteří jedinci nemají vůbec?

Str. 48 dole – ve větě: „Explorace a neofobie tedy úzce souvisí s ekologickými aspekty a hypotézy autorů se potvrdily.“ – by bylo vhodnější použít opatrnější vyjádření, že hypotéza byla podpořena, než že byla potvrzena.

Str. 50 – ve větě: „... ale také jejich momentálním rozhodnutím.“ – vhodnější by bylo asi momentální sociální konfigurací.

Str. 55, 2. odst. – je zde uveden vhodný příklad pro jasné určení neofobie – bylo takto postupováno také v jiných citovaných studiích? Je to jediné kritérium nebo byly použity ještě jiné fyziologické parametry (např. tepová frekvence)?

Str. 55, poslední odstavec, věta: „Z výsledků je patrný velmi výrazný rozdíl v chování divokých a v zajetí chovaných opic. Zatímco opice v zajetí reagují na nové objekty většinou neofilně, divoce žijící jedinci jsou výrazně opatrnější, neofobní.“ – neznámá to, že laboratorní pokusy jsou dosti zavádějící a je třeba přijít s nějakou jinou koncepcí?

Přes uvedené poznámky a dotazy jsem ale jasně přesvědčen, že byla odevzdána velmi kvalitní diplomová práce, plná původních poznatků, inspirujících myšlenek a metodických inovací, o kterých není nejmenších pochyb, že se je podaří publikovat v předních behaviorálních časopisech. Považuji proto tuto práci za adekvátní závěr magisterského studia, doporučuji ji k obhajobě a hodnotit stupněm výborně.

V Českých Budějovicích 10. 9. 2014

doc. RNDr. F. Sedláček, CSc.